

קול קורא לקבוצת מחקר

קבלה והחברה

קתדרת מתנאל לחקר הקבלה

מכון בן-צבי לחקר קהילות ישראל במזרח

היחס בין הגותה של הקבלה, ופעילותם של המקובלים, ובין העולם החברתי והפוליטי שבתוכו הגות זו נוצרה (וממשיכה להיווצר), הוא סוגיה ותיקה במחקר. כבר בפתח הרצאותיו הנודעות על המגמות המרכזיות במיסטיקה היהודית, איפיון שלום את היחס "של המיסטיקה להיסטוריה", בדרך כלל, כ"יחס של אדישות או אפילו של בוז. ההיבטים ההיסטוריים של הדת נתפסים על ידי המיסטיקונים כייצוג סימבולי של תהליכים על-זמניים או כאלה שמתחדשים באופן מתמיד בנפשו של כל אדם [...]" אפילו הקוסמוגוניה והאסכטולוגיה בקבלה, הוסיף, "הן בסופו של דבר דרכים לברוח מההיסטוריה יותר משהן כלים להבנה היסטורית". שלום כמובן סיג עמדה זו, בראש ובראשונה בכל הנוגע למגמות המשיחיות בקבלה, ובעשורים האחרונים חוקרים רבים עמדו על היבטים שונים שבהם הדי הזמן והמקום מוצאים ביטוי ועניין בהגותם של המקובלים, בהקשרים מגוונים.

קבוצת המחקר "קבלה והחברה", במסגרת קתדרת מתנאל לחקר הקבלה במכון בן-צבי, תבקש לשוב ולבחון את יחסה של הקבלה אל החברה ואל המחשבה הפוליטית והחברתית, באמצעות עיון משותף במבחר סוגיות ומקרי מבחן. במסגרת הקבוצה נבחן באילו אופנים סוגיות חברתיות והיסטוריות מוצאות את ביטויין בהגות המקובלים; מה בין התייחסויות ישירות ועקיפות אל המציאות ההיסטורית והחברתית; מהם הקשרים והיחסים בין עולם המחשבה הפוליטית וההמשגות של הנהגת האל בעולם; תפיסות של ההיסטוריה, הפוליטיקה והחברה בהגות הקבלה; מעורבות מקובלים בסוגיות חברתיות ופוליטיות ומשמעותן לעיצוב הגותם; מעורבותם של מקובלים בקהילותיהם ובמוסדות ציבור (בתי דין, חינוך, צדקה); השלכות ההגות והפעילות הקבלית על תפיסות פוליטיות, היסטוריות וחברתיות; קבלה כמרחב ביקורת על החברה היהודית, על השלטון, או על דפוסי כוח; ביקורת פוליטית על המקובלים; תיאולוגיה קבלית מול מצבי משבר היסטוריים.

קבוצת המחקר "קבלה והחברה" תתכנס במהלך שנת הלימודים תשפ"ו באופן חודשי ביד בן-צבי בירושלים, החל באוקטובר 2025. בתום השנה הקבוצה תקיים יום עיון שיוקדש לסוגיות שיעלו במהלך המפגשים. כל אחת/ד מן המשתתפות/ים בקבוצה תתבקש/יתבקש להציג סוגייה לדיון באחד ממפגשי הקבוצה. הצעות יתקבלו גם מחוקרים/ות שאינם מתמחים ישירות בקבלה, אך חוקרים ותופעות חברתיות והיסטוריות שבהן הגות קבלית ממלאת תפקיד.

המעוניינות/ים לקחת חלק בקבוצה מוזמנות/ים לשלוח הצעה בת עד 300 מילה וקורות חיים לכתובת assaf@ybz.org.il. המועד האחרון להגשת הצעה: **1 בספטמבר 2025**.

חוקרות/ים בראשית דרכן/ם (תלמידות/ים מחקר ומי שאין להן/ם תקן במוסד אקדמי מוכר) שיתקבלו לקבוצה זכאיות/ים למלגה בסך 4500 ש"ח עבור ההשתתפות בה. המלגה היא תחרותית ומוגבלת לעשרה משתתפים/ות. הזכייה במלגה מותנית בהתחייבות לנוכחות רציפה ועקבית בפעילות הקבוצה, והשתתפות ביום העיון המסכם.